

Bogár László: Ha elütne a villamos

2026 április 28. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Azt kellene vizsgálat tárgyává tenni, hogy a „rendszer megy tovább”, vagy éppen ellenkez?leg a rendszer drámai módon megváltozik, és újabb rendszerváltást élünk át.

Egy tavaly ?szi interjújában Orbán Viktor úgy fogalmazott, hogy ha elütne a villamos, a rendszer akkor is megy tovább. Hát most elütötte a villamos, és itt a drámai kérdés, hogy akkor most mi lesz. Valóban megy tovább a rendszer, vagy „valami” más történik. Bár teljesen érthet?, hogy most ezt a kérdést még érzelmek és indulatok örvénylése teszi tárgyalhatatlanná, de ha kicsit elemelkedünk a hétköznapi politika anyázás-technikai felszínét?l (ami persze nem könny? dolog mostanában), és egy kissé tágasabb horizonton vizsgáljuk a felsejl? összefüggéseket, akkor érdekesekre bukkanhatunk.

El?ször is érdemes lenne tisztázni, hogy mi az a „rendszer”? Mivel az elmúlt több, mint egy évszázad során két nagy rendszer-összeomlás ment végbe így csak azokkal vethetjük össze mindazt, ami ma történik, és amit sokan, mint rendszerváltásként neveznek meg. Az, hogy 1945-ben összeomlott a Horthy Miklós nevéhez kapcsolódó rendszer, azt nem kellett különösebben bizonygatni, mint ahogy azt sem, hogy 1990-ben szintén összeomlott az a rendszer, amelyet Kádár János nevéhez szoktak kötni. De már itt is adódik némi konfúzió, mert míg a Horthy-rendszer esetében teljesen nyilvánvaló, hogy a világhatalom szerkezetének drámai megváltozása döntötte romba a rendszert, a szocializmus rendszerének bukását kizárólag bels? okokkal, a rendszer szervez?dési energiáinak teljes kimerülésével magyarázza a hivatalos történetírás mindezt, ami 1990-ben történt. Vagyis a Horthy-rendszerrel kapcsolatban nem vizsgáljuk a rendszer bels? szervez?dési elveinek a kimerülését, míg a magát szocializmusnak nevez? politikai kapitalizmus rendszere esetében viszont nem vizsgáljuk azt, hogy valójában az is sokkal inkább a világhatalmi feltételrendszer drámai megváltozása (Szovjetunió összeomlása) miatt d?lt romba. (És nem a „rendszerváltó” elitek h?sies harca nyomán.).

És akkor most ennek alapján azt kellene vizsgálat tárgyává tenni, hogy a „rendszer megy tovább”, vagy éppen ellenkez?leg a rendszer drámai módon megváltozik, és újabb rendszerváltást élünk át. Igen ám, de ahhoz, hogy erre a kérdésre választ tudjunk adni, legel?ször is azt a kérdést kellene megválaszolni, hogy mi is az a rendszer, illetve hogy az egyes rendszereken belüli változások, nevezzük ?ket berendezkedés-váltásnak miképpen kapcsolódnak a rendszerváltáshoz. És itt rá kell jönnünk arra, hogy számos fogalmi csapda nehezíti meg e kérdés megválaszolását, pedig ez a kérdés nem pusztán fogalomhasználati okoskodás, hanem egy olyan probléma, ami nagyon is konkrét és gyakorlatias következményeket feltételez.

Az mindjárt világossá válik, nem mintha eddig nem tudtuk volna, csak nem illett róla beszélni, mert legalábbis látszólag nem nagyon volt rá szükség, hogy az 1990-ben útjára induló rendszer létszervez?dési jellemz?it valójában soha nem vizsgáltuk. Evidens volt minden politikai szervez?dés számára, hogy ez a rendszer a demokrácia és piacgazdaság rendszere, és kimondva kimondatlanul az volt a feltételezés, hogy e fogalmak mindenki számára ugyanazt jelentik, másrészt, hogy ez a „rendszerváltás rendszere” végtelen sokáig fog létezni, mert ugyebár mi is váltaná fel a demokrácia és piacgazdaság kombinációjára épül? rendszert. Aztán persze szép lassan kiderült, hogy valójában mindenki teljesen önkényesen értelmezi mind a demokrácia, mind a piacgazdaság fogalmait, másrészt hogy mint azt most sokan hangoztatják a rendszerváltás rendszere is összeomolhat.

Lehet, hogy valójában ennek vagyunk tanúi, de mivel teljes a fogalmi z?rzavar, így ebben a „zajban” egyel?re tisztázhatatlanok a legalapvet?bb kérdések is. Például az, hogy ha a rendszer legf?bb jellemz?inek a tisztázása teljesen elmaradt 1990 óta, és közben kiderült, hogy a demokrácia és piacgazdaság fogalmak nemcsak a magyar beszédtérben, de a globális beszédtérben is „üres” metafogalmakká váltak, amelyeket minden szerepl? teljesen önkényesen használ és ideológiai megtorlásként alkalmazhatja a hiányukra való hivatkozást, akkor most mi az a konszenzuális alap, amelynek talapzatán megnyugtatóan tisztázható az, hogy ami most a legutóbbi választáson történt, az rendszerváltozás vagy csupán a rendszerváltás 1990 óta fennálló rendszerének egy újabb berendezkedése.

Különös tekintettel arra, hogy noha Orbán Viktor tavaly ?sszel még úgy fogalmazott, hogy „ha elütne a villamos, a rendszer akkor is megy tovább”, most viszont a választások utáni egyik nagyinterjújában már azt mondta, hogy a jobboldali közösség az eddigi formában nem tudja folytatni létezését. Ez az utóbbi drámai mondat ugyanis arra utal, hogy az a nemzeti nagykoalíciós kísérlet, amelyet ? jobboldalnak nevez, de nevezhetnénk, polgári oldalnak, keresztény oldalnak, konzervatív oldalnak, népi oldalnak, nemzeti oldalnak, az most drámai módon elbukott. Ha viszont elbukott és „nem létezhet” így tovább, akkor nagy kérdés, hogy miként létezhet (létezhet-e egyáltalán!) tovább, és vajon az a politikai konstrukció, amely helyette most átveszi a kormányzást, az legf?bb specifikumát tekintve miként és mennyire lesz „más”, illetve, hogy e „mássága” alkalmassá teszi-e arra, hogy világosan megfogalmazza azt, hogy mi is e „másságának” legbels? természete. És hogy e „másság” mennyiben különbözik attól a berendezkedést?l, amit az elmúlt 16 év jelenített meg, illetve hogyan illeszkedik a „rendszerváltás rendszerének” 1990 óta követett rendszeréhez. Vagyis, hogy megy-e valóban tovább a „rendszer”, és ha igen,

akkor a rendszerváltás berendezkedésének az els? húsz éve vagy az utóbbi 16 év.

Bogár László

A szerz? közgazdász

www.magyarnemzet.hu

Ajánló